

ÖZ

Yazar:	Mustafa Akarsu
Üniversite:	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı:	İletişim Bilimleri
Tezin Niteliği:	Yüksek Lisans Tezi
Tez Danışmanı:	Prof. Dr. Bayram Kaya

İdeoloji, çok tartışmalı bir konudur ve ona çeşitli yaklaşımlarda bulunulmuştur. Bir kaçını sayarsak: Doğru düşünme bilimidir (Destutt de Tracy); birtakım tuhaf adamların acayip fikirleridir(Napoleon); ters-yanlış bilinçtir (Marx); bir sınıfın dünya görüşüdür. (Lenin); toplumu bir arada tutan bir sıvadır (Gramsci); maddi bir pratiktir (Althusser). Biçimleri ne olursa olsun (dinî, ahlâki, hukukî, siyasal) her zaman sınıfsal tavırları dile getiren özel ideolojilerin teorisini değil, genel bir ideoloji teorisi tasarısını temellendirmese de, hiç olmazsa mümkün kılan ilkenin nedenini açıklamak için belirtilen çifte ilişki içinde, bir ideolojiler teorisine yönelmek gerekir.(Aktaran: Yılmaz, Sinema İdeoloji Politika,2008)

Sinema en başından itibaren ideoloji ile ilişkili olmuş ve ideolojik bir önem taşımıştır. Sinemanın gerçeği yansıtır yansıtmadığı, ideolojiyi yeniden üretip üretmediği, kameranın kendiliğinden ideolojik bir aygıt olup olmadığı tartışılmıştır. Sinema egemen ideolojinin değerlerini benimsetmeye çalışmış, egemen ideolojinin dışında yer alan ve ona muhalefet eden başka ideolojik yaklaşımlar için ideal bir aygıt haline gelmiştir. Sovyet Devrimi ve yeni Sovyet toplumu, en azından ilk yıllarında başka, yeni ve insana daha fazla yakışan bir hayatın yaşanabileceğini göstermişti. Ama devrimci idealler giderek terk edilir ve katı bürokratik ve baskıcı bir devlet hayata hükmeder hale geldikçe ve devrimin ilk yıllardaki gerek politik liderlik içindeki gerekse toplumsal yaşamın diğer alanlarındaki çok seslilik yerini tek sesliliğe bıraktı. Sovyet sinemacılar kendi sanatlarıyla ilgili denemeler yapmaktan vazgeçmek zorunda kaldılar.

Egemen ideolojinin istediği, sinemada izleyiciyi rahatsız edecek hiçbir şey olmamalıdır. Biçimsel düzeyde pürüzsüz bir akışla, izleyici aksiyona bağlanmalı, ana karakterlerle özdeşleşmeli, sınıksız kapalı ve doğrusal olarak oluşturulan ve psikolojik motivasyonun geçerli olduğu bir dünyanın içine kapatılmalı, düşünmemeli, duygulanmalı istenen tepkileri vermeli ve böylece egemen ideolojinin benimsenmesini istediği değerlere onay vermelidir. Asya Kıtasının geniş toprakları üzerinde varlığını sürdüren, Kırgızistan Cumhuriyeti sinematografik dilinin ortak paydasını, Rus sinema estetiği ve ideolojisinde oluşturmuştur. Bu sonucun nedeni, Sovyet

sisteminin, kendisine bağı olan Kırgızistan Cumhuriyetinin ekonomik ve kültürel alanlarını merkezden denetleyebileceği yönetim biçimi kurmasıdır. Bu egemenliğin düzeyi o kadar derinliklidir ki, SSCB'nin dağılmasına kadar Kırgızistan sineması, Sovyet sineması adı altında sınıflandırılmış ve bunun uzantısı olarak dünya festivallerine 'Sovyet filmleri' adı altında katılabılmıştır. Bütün bunlara rağmen, Kırgızistan filmlerine bakıldığında, hem sinema dili, hem ideolojisi, hem de konunun işleniş tarzı yönünden estetik bir olgunluk ve ait olduğu kültür dairesine ait olan özgünlüğün varlığı hemen göze çarpmaktadır. Bunun nedeni de, SSCB'nin kültürel alandaki merkezîyetçiliğinin getirdiği ideolojik yapıda filmler üretme talebinin yanında, Kırgızistan Cumhuriyetinden kendi geleneklerine, örf ve adetlerine yaslanan filmler yapmalarına görece izin vermiş olmasıdır.

Kırgızistan Cumhuriyeti sinemasında tarihi dramalar oldukça öne çıkartılmıştır. Bu filmlerde, kahramanlık öyküleri oldukça epik bir anlatımla perdeye yansıtılmakta ve oyunculuklarda fazlasıyla teatral bir yorum göze çarpmaktadır. Yönetmenler çoğunlukla tasvirîliğin üstesinden gelememiş ve bu nedenle de gösterişli sahne görüntülerine varmışlardır. Yumuşama dönemi, getirdiklerini yaratıcılık açısından alan ve bu anlamda Stalinist dönem anlayışından biçimsel kopuşlar yaşayan Kırgızistan sineması, sosyalist gerçekliğin temsil ettiği düzlemde çok uzak, kendi ulusal gerçekliklerine dayalı eserleri ortaya çıkarmaya başladılar. Kırgızistan'ın kendine özgü sinemasal dil belirlemesindeki bir diğer faktör de, Sovyet Merkezi Sistemi'nin Kırgızistan Cumhuriyeti için saptadığı film üretim kotasının doldurulması konusundaki ısrarcı tavrıdır. Sinemasal anlatılarda büyük bir tema ve biçim çeşitliliği boy göstermeye başladığı bu dönemde önemli olan unsur, filmlerin dili'nde Batı sinemasının etkilerinin hissedilir derecede olmasıyla beraber, aynı zamanda ulusal geleneklerin baskın özelliklerinin canlandırılarak daha da güçlü bir hale dönüştürülmüş şekilde yansıtılma becerisi ve çabasıdır. Böylece bu Kırgızistan'ın ürettiği yaratılarda kendi halklarının yüzyıllık geleneklerinde, gerçek bir sinema ekolünü ayırt etmeyi sağlayacak kadar sağlam kök salmış yeni bir sinematografik dil geliştirebilmeye çalışılmıştır.

Sovyetler, egemenliği altındaki Kırgızistan Cumhuriyetini bilim ve teknolojiye uzak tutmak için yöntem olarak onları, opera, tiyatro, müzik, folklor ve spor gibi alanlara kanalize etmiş, ama bu alandaki yönlendirmelerini de sürdürmüşlerdir. 1960'lı yıllara gelindiğinde, sanat üzerindeki merkezi baskılar nispeten azalmış ve bunun doğal uzantısı olarak da, yerel stüdyolar yeniden açılarak, ulusal film geleneği canlanmaya başlamıştır. Tarihi ve ideolojik nedenler dolayısıyla Kırgızistan sinema yapıtlarına bakıldığında, onların kendi estetik değerlerini göz ardı etmedikleri, aksine özenle korudukları görülebilir. Bu nedenle Kırgızistan için kültürel ortak paydadan söz edebilmek mümkündür. Kırgızistan sinema estetiği, Amerika ve Avrupa sinemasının ana akımının dışında kalan yapıdadır ve genel olarak epik anlatıya yakın olduğu

görülmektedir. Kırgızistan'a ait başarılı sinema yaratılarında, özgün bir söylemin estetiğın üst kodlu unsurlarıyla örgülenerek inşa edildiğı görülmektedir. Epik tarz içinde üretilen filmlerin sahip olduğı ifade gücü, sinemanın sonradan ortaya çıkan bir anlatı dalı olarak nerelele ulaştığını gösteren somut örnekler olarak karşımızda durmaktadır. Kırgız yönetmenlerin kendilerine özgü bir yol oluşturduğunu belirtebiliriz: Geleneksel kültürün idealizasyonunun yeniden inşası.1991 öncesi sinemada Kırgız ulusu kendine özgü bir ulus değil, sosyalizm içinde anlam taşıyan bir ulus olarak çizilmekte ve SSCB özelinde dünya vatandaşlığı idealize edilmekte. Yerel değerler dini değerlerle harmanlanıp onaylanarak yeniden üretilmekle beraber, milliyetçi görüntüler yavaş yavaş 1970 sonları ve 1980'ler boyunca yapılan filmlerde görülmeye başlanıyor. Bağımsızlık sonrası ilk yıllarındaki Kırgız filmlerinde, genellikle toplumsal ve ekonomik sorunlar üzerinde durulmuştur. Bağımsızlığın ilk yıllarında ekonomik bunalım ve yoksul hayat konularından etkilenilmiştir.

Sovyet dönemi Kırgız filmlerinde Sovyet hâkimiyetinden önceki dönem sürekli eleştirilmiştir. Bunun yanı sıra Sovyet rejiminden övgüyle bahsedilmiştir. Bağımsızlık sonrası Kırgız sinemasına baktığımız zaman yine geçmişe yönelik eleştirilerin olduğunu görmekteyiz. Her iki dönemde de işlenen konularda kendinden önce var olan rejime yönelik olumsuz eleştirilerin yoğun olduğudur. Bunun altında yine mevcut rejimin ve yönetimin halka kabul ettirilmeye çalışılmasından ileri gelmektedir. İçinde yaşanan düzenin en iyi düzen olduğu savunulmaktadır fakat bağımsızlıktan sonra çevrilen filmlerde mevcut yönetime eleştirilerin olduğu görülmektedir.

ABSTRACT

Written by: Guljan Artykbaeva
University: Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Programme: Communication
Degree: Master dissertation
Supervisor: Umut Asanova – Doctor of Philosophical Sciences

The ideology is a theme for heated discussions and at study of this term always were used various approaches. For example: science to think correctly (Destutt de Trcu); thoughts of some strange people (Napoleon); false consciousness (Marx); world outlook of some class (Lenin); substance which unites a society (Gramshi); material practice (Althusser).

The cinema ab origin has been closely connected with ideology and carried ideological sense. The cinematograph always was an occasion of heated arguments, reason of such questions: if it reflects the truth or not, if it creates a new ideology, if the camera is the ideological weapon or not? The cinema always tried to take in itself values of effective ideology for that period, also was the ideal weapon for opponents of active ideology. In the first years after the October revolution to a new Soviet society has been promised another, new life worthy of man. But revolution ideals have disappeared in with the lapse of time, instead of them in life was invaded the difficult bureaucratic and redoubtable state machinery, in the first years after revolution both in the politician and in other spheres of life instead of multi ideas has come one idea. The Soviet cinematographers have been compelled to suspend their professional acts in cinematographic art.

By rules of effective ideology anything should not inconvenience the viewer. The viewer should succumb absolutely to rhythm of film, compare himself with the hero, to be closed in linear and psychological reasonable world, he could not think, feel and react as he wants and after all it the viewer should approve of perception of values of effective ideology.

The Kyrgyz Republic situated on the space of the Asian continent has own language of cinematography which general indicator was formed in scope of the Soviet film aesthetics and ideology.

We had come to such conclusion because economic and cultural spheres of Kyrgyzstan have been under control and direction of central machinery of governing bodies. This dependence was very deep because the Kyrgyz cinema entered the classification of Soviet cinema till its independence and it had to participate on various film festivals on behalf of the country of councils. In spite of all it by viewing of the Kyrgyz films at once clearly is observed

both in film language and in ideology and in result of theme development the maturity and specificity peculiar to culture. The reason of it is that the cinematographers of Kyrgyzstan instead of shooting films of ideological character under decree of centralized cultural authority they shot films based on customs and traditions of the Kyrgyz people.

In the Kyrgyz cinema always in the foreground were historical dramas. In films of such character heroic stories have been screened by epic story and actor's performance in these films is evident at once by its exaggerated theatre point of view. Usually it was not succeeding to directors to shoot narrative films therefore it had to work with visual effects. Creation under "Khrushchev's thaw" and crippled Kyrgyz cinema of the Stalin's period any more didn't show a socialist reality, it tried to show works based on national realities. Another reason of development of the Kyrgyz cinema language was the policy of exact performance of the plan under allocated quotas for cinema of the Kyrgyzstan. One more factor of swift development in a cinema as variety and importance are the first responses in films of American film school, national customs and traditions have been revived at the same time and with their help there was more effective means of reflection of themes. It was hurled thereby for deep development of cinematographic language of the Kyrgyz films by means of school foundation the on basis of thousand-year traditions of the Kyrgyz people.

The Soviet government tried to keep Kyrgyzstan as far as possible from applied sciences, therefore the opera, theatre, music, folklore and sports were developed good though in these spheres the government used its policy. At look on the Kyrgyz cinema because of the historical and ideological reasons we see that the cinema of Kyrgyzstan has not been isolated from aesthetic values, on the contrary, it preserved and kept them. Therefore we can talk about the general cultural indicators of the country. The Kyrgyz film aesthetics was not expose to influence of America or Europe and in general in it is just noticeable the intimacy to epic narration. In successful works belonging to Kyrgyzstan together with elements of high cipher aesthetics of specific form of narration. The films made in epic form and had sense power by concrete examples has been showed high level of achievement. We can show means of making of the Kyrgyz directors: renewal of perfectionization of national culture. In cinema up to 1991 the Kyrgyz people was showed not as free nation, but as socialist nation and idealized world outlook holding in USSR. The local customs mingled with religious customs. But national features have begun to show in films of 70-80-years of 20 centuries. After independence in the first years of the sovereignty in the Kyrgyz films were actual the themes of military and economic character. Economic problems of the first years of independence caused development of these themes.

In the Kyrgyz films of the Soviet period was always criticized pre-Soviet power. And certainly the Soviet power was always eulogized. By screening of films of the pre-Soviet period we see the same picture, the prior power is criticized again. We see that the cinema always criticizes bygone regime. At the same time we see that the cinema tries to suggest to the people that the present effective system is true and correct

ӨЗӨК

Даярдаган: Мустафа Акарсу
Университет: Кыргыз-Түрк “Манас” университети
Багыты: Коммуникация
Иш сапаты: Магистрдик диссертация
Илимий жетекчи: Проф.док.Байрам Кая

Идеология абдан катуу талкуулана турган тема болуп саналат жана ага ар кандай ыкмалар менен мамилелер жасалган. Кээ бирлерин көрсөтсөк: Туура ойлонуу илими (Destutt de Tracy); бир нече кызыктай болгон адамдардын ой-пикирлери (Наполеон); тескери-жаңылыш аң-сезим (Маркс); бир таптын дүйнөгө көз карашы (Ленин); коомду бир калыпта кармап турган суюктук (Грамши); материалдык практика (Альтуссер). Формасы эмне болсо да (диний, адеп-ахлактык, укуктук, саясий) ар дайым таптык образдарды сөз кылган өзгөчө идеологиялардын теориясын негиз кылбаса да, жалпы идеологияны иштелип чыккан вариантын, эч болбогондо мүмкүн кылган принциптин себептерин аныктоо үчүн аныкталган экилүү мамиледеги идеологиялар теориясына багыт алуу керек.

Кинематограф башынан эле идеология менен тыгыз байланышта болгон жана идеологиялык маанини өзүндө ташыган. Кинематографтын чындыкты чагылдыруусу, жаңы идеологияларды өндүрүүсү, ал турсун камеранын өзүнүн идеологиялык курал-жаракка айланганы абдан кызуу талкууланган. Кинематограф өз күчүндө болуп турган идеологиянын баалуулуктарын өздөштүрткөнгө аракет кылган, ошондой эле расмий идеологияга каршы чыккан оппозиционерлердин идеологиялык мамилелери үчүн идеалдуу куралга айланган. Улуу Октябрьдик революция жаңы түзүлгөн советтик коомго советтик бийликтин биринчи жылдарында башка, жаңы жана адамга татыктуу болгон жашоонун боло турганын көрсөткөн. Бирок төңкөрүшгүн идеалдары күндөн күнгө жоголуп, анын ордуна татаал бюрократиялык жана баскынчы мамлекеттик машина жашоого кийлигишип баштаган жана төңкөрүшгөн кийинки биринчи жылдарда саясий үстөмдүк жаатында да коомдук жашоонун башка тармактарында да көп ооздун ордуна бир ооздон добуш чыгып калды. Советтик кинематографисттер өз өнөрлөрүнө байланыштуу тажрыйбаларды кылуудан баш тартууга мажбур калышты.

Өкүм сүрүп турган идеология боюнча көрөрманда бушайман кыла турган эч нерсе болбош керек эле. Көрөрман фильмдин ритмине эч кыймылдабай көз каранды болуш

керек, негизги мүнөздөр менен өзүн окшоштурушу керек, толук бойдон жабык жана сызыктуу жактан түзүлгөн жана психологиялык мотивация жарактуу болгон дүйнөнүн ичине камалышы керек, ойлонбошу, сезбеши жана кааланган реакцияны бериши керек, мындайча өкүм сүргөн идеологиянын кабыл алынышы үчүн керек болгон баалуулуктарга макулдугун берүүсү керек. Азия материгинин кенен аймактарында орун алган Кыргыз Республикасынын кинематографиялык тилинин жалпы көрсөткүчү болуп Россиялык киноэстетика жана идеология мазмунунда калыптанган. Мындай жыйынтыкка келгенимдин себеби Советтик системага көз каранды болгон Кыргызстандын экономикалык жана маданий тармактарынын борбордон көзөмөлдөнүшүн камсыз кылган башкаруу формасынын болушу саналат. Бул үстөмдүк абдан терең болгон, анткени кыргыз киносу Кыргызстан өз эгемендүүлүгүн жарыялаганга чейин ар дайым советтик кинонун классификациясына кирген жана эл аралык фестивалдарда, ар кыл иш-чараларда советтик кинематографтын аты менен чыгып жүргөн. Булардын бардыгына карабастан кыргыз кинолорун көргөндө кино тилинде да, идеологияда да, теманын иштелип чыгышында да эстетикалык жаткан жетилгендик жана ээ болгон маданиятка дал келген специфика даана байкалат. Мунун себеби, советтик системанын маданият айдыңында борборчулук алып келген идеологиялык түзүлүштөгү фильмдерди тартуунун ордуна Кыргызстандын өз каада-салттарына, үрп-адаттарына таянып тартылган фильмдердин жаралышы саналат.

Кыргыз кинематографында тарыхый драмалар ар дайым алдыңкы планда болуп келген. Бул фильмдерде каармандык окуялары болушунча эпикалуу түшүндүрүү менен экранга чыккан жана булардагы актердук оюн апыртылган театралдык көз караш көзгө дароо урунат. Режиссёрлор негизинен баяндоону ишке ашыра алышкан эмес ошондуктан көзгө уруна турган сахналарды тартуу ыкмасын колдонушкан. Хрущевдук “жылымык доор” алып келген чыгармачылык тармагы жана сталиндик учурда формалдык үзүлүүлөргө учураган кыргыз киносу социалисттик чындыкты көрсөткөн тегиздиктен алыс, өзүнүн улуттук чындыктарына таянган чыгармаларды жаратууну башгады. Кыргызстандын өзүнүн кино тилинин пайда болушундагы башка фактор болуп Советтик Борбордук системасынын Кыргызстан үчүн бөлүшпүргөн фильм тартуу квотасынын толтурулушундагы зордогон саясаты саналат. Кинематографта чоң темалардын жана ар түрдүүлүктүн гүлдөп өркүндөшү башталган бул маалда маанилүү фактор болуп, кинематограф тилинде батыш кино мектептеринин биринчи белгилеринин сезилиши менен бирге, ошол эле учурда улуттук каада-салттар басымдуулук кылган өзгөчөлүктөр жандандырылып, мындан да күчтүү формага айлана турган абалда теманы чагылдыруу мүмкүнчүлүгү жана аракеттери да эсептелген. Мындайча Кыргызстанда тартылган

фильмдердин өз элинин миң жылдык каада-салттарынын негизинде чыныгы кино мектебин айырмалоону камсыз кыла тура тургандай терең тамыр жайган жаңы кинематографиялык тилдин өнүктүрүлүшүнө күчтөр жумшалган.

Советтик өкмөт өз бийлиги алдындагы Кыргызстанды илим жана технологияда алыс кармоо үчүн ыкма катары аны опера, театр, музыка, оозеки чыгармачылык жана спорт сыяктуу тармактарга сүрдүрүп салган, бирок бул тармактарда да өкмөт өз саясатын жүргүзгөн. 1960-жылдарда искусство тармагында борбордук башкаруу бир аз азайган жана мунун табигый жыйынтыгы болуп жергиликтүү студиялардын жаңыдан ачылып, улуттук фильм маданиятынын жанданышы башталган. Тарыхый жана идеологиялык себептерден улам кыргыз киносунан көз салганыбызда кыргыз эстетикалык баалуулуктар четке кагылышын эмес, тескерисинче бул баалуулуктардын корголушун, сакталышын көрө алабыз. Ошондуктан Кыргызстан үчүн маданий жалпы көрсөткүчтөр жөнүндө кеп кылуу мүмкүн. Кыргыз кино эстетикасы Америка жана Европанын таасирине түшпөгөн өзүнчө дүйнө болуп саналат жана жалпысынан эпикалык баяндоого жакын болгону байкалат. Кыргызстанга тиешелүү ийгиликтүү чыгармаларда спецификалык түшүндүрүү формасынын эстетиканын жогорку шифрлүү элементтери менен чытырман байланышып курулганы көрүлөт. Эпикалык формада тартылган фильмдер ээ болгон түшүндүрүү күчү кинонун кийинки чыккан түшүндүрүү сферасы катары эмнелерге жеткизгендигин көрсөткөн конкреттүү мисалдарды көрсөтүү мүмкүн. Кыргыз режиссерлорунун өздөрүнө тиешелүү жолду кургандарын көрсөтө алабыз: улуттук маданияттын перфекционизациясынын жаңыдан курулушу. 1991-жылга чейинки кинематографта кыргыз эли өзүнө мүнөздүү калк катары эмес социализм ичинде маани ташыган бир улут катары көрсөтүлүүдө жана СССР карамагындагы дүйнөлүк жарандыкты идеалдаштырылууда. Жергиликтүү баалуулуктар диний баалуулуктар менен чогуу жуурулушуп, жаңыдан түзүлгөнү менен бирге, улуттук өзгөчөлүктөр акырындык менен 1970-жылдан кийин 1980-жылдар бою тартылган фильмдерде көрсөтүлүп баштайт. Эгемендүүлүккө жетишкенден кийин биринчи жылдарда кыргыз фильмдеринде жалпысынан согуш жана экономикалык проблемалар жөнүндөгү темалар козголгон. Көз карандысыздыкка жетишкенден кийинки начар экономикалык жагдай жана каатчылыктын жайылышы бул темалардын өнүгүшүнө түрткү болгон.

Советтик учурдагы кыргыз фильмдеринде совет бийлигине чейинки мезгил ар дайым сынга учураган. Ал эми советтик бийлик болсо ар дайым макталып келген. Эгемендүү Кыргызстандын кинематографияна көз салганыбызда мурдакы заманга болгон сын-пикирлерди көрө алабыз. Ар бир мезгилде тең козголгон темаларда өзүнө чейинки

режимге карата терс сын-пикирлердин басымдуулук кылышы байкалат. Ошондой эле ошол учурда иштеген режимди жана бийликти элдин кабыл алышы аракеттери да алдыга жүрүп келген. Ошол учурда болуп турган тартиптин эң мыкты тартип болгону айтылып келген.

АННОТАЦИЯ

Подготовила:	Гулжан Артыкбаева
Университет:	Кыргызско-Турецкий университет “Манас”
Направление:	Коммуникация
Степень работы:	Магистерская диссертация
Научный руководитель:	Проф.Др.Байрам Кая

Идеология – это тема для бурных обсуждений, и при изучении этого термина всегда использовались разные подходы. Например: наука правильно думать (Destutt de Tracy); мысли некоторых странных людей (Наполеон); ложное сознание (Маркс); мировоззрение некоего класса (Ленин); субстанция которая объединяет общество (Грамши); материальная практика (Альтуссер). Кинематограф изначально был связан с идеологией и нес в себе идеологический смысл. Кинематограф всегда был поводом для бурных споров, был причиной таких вопросов: отражает ли он или не отражает правду, производит ли он новую идеологию, является ли кинокамера идеологическим орудием или нет? Кинематограф всегда пытался впитать в себя ценности действующей идеологии на тот период, также являлся идеальным оружием для противников действующей идеологии. В первые годы после Октябрьской революции новому советскому обществу была обещана другая, новая, достойная человека жизнь. Но идеалы революции исчезли со временем, вместо них в жизнь вторглась сложная бюрократическая и грозная государственная машина, в первые годы после революции и в политике и в других сферах жизни вместо многоголосья пришло одногосье. Советские кинематографисты были вынуждены приостановить их профессиональные деяния в искусстве кино.

По правилам действующей идеологии зрителя не должно было ничего беспокоить. Зритель должен был беспрекословно поддаваться ритму фильма, обобщать себя с героем, быть запертым в линейном и психологически замотивированном мире, ему нельзя было мыслить, чувствовать и реагировать как ему хочется, и еще после всего этого зритель должен был одобрить восприятие ценностей действующей идеологии.

Расположившаяся на просторах Азиатского материка Кыргызская Республика имеет свой собственный кинематографический язык, общий показатель которого устанавливался в контексте советской киноэстетики и идеологии. Мы пришли к такому выводу потому что экономическая и культурная сферы Кыргызстана были подконтрольны и управляемы центральному аппарату государственного управления. Эта зависимость была очень глубокой, потому как кыргызское кино всегда было классифицировано как советское кино, и ему приходилось участвовать на разных кинофестивалях от имени

страны советов. Несмотря на все это при просмотре кыргызских фильмов сразу четко замечаешь и в кино-языке, и в идеологии, и в разработанности темы зрелость и специфичность свойственной культуре. Причина этого кроется в том, что кинематографисты Кыргызстана не снимали фильмы идеологического характера по указке централизованной культурной власти, а снимали фильмы опираясь на обычаи и традиции кыргызского народа. В кыргызском кинематографе всегда на первом плане были исторические драмы. В фильмах такого характера героические истории были показаны на экране методом эпического сказания и актерская игра в этих фильмах сразу бросается в глаза своей сильной театральностью. Обычно режиссёры не удавалось снимать повествовательные фильмы поэтому приходилось работать со зрительными эффектами. Творчество в эпоху “хрущевской оттепели” и увеченное кыргызское кино сталинского периода уже не показывало социалистическую реальность, оно пыталось показать произведения которые опирались на национальные реалии. Очередной причиной развития своего кыргызского кино языка стала политика строгого выполнения плана по выделенной квоты для кинематографа Кыргызстана. Еще одним фактором стремительного развития в кинематографе как разнообразность и важность тем, являются первые отголоски в фильмах американской кино школы, в то же время были оживлены национальные обычаи и традиции, и с ихней помощью появилась более действенная возможность отражения тем.

Таким вот образом были брошены силы для глубокого развития кинематографического языка кыргызских фильмов посредством основания школы на остовах тысячелетних традиций кыргызского народа. Советское правительство пыталось держать Кыргызстан подальше от прикладных наук, поэтому здесь хорошо развились опера, театр, музыка, фольклор и спорт, хотя и в этих сферах правительство использовала свою политику. При взгляде на кыргызское кино из-за исторических и идеологических причин мы видим что кинематограф Кыргызстана не был изолирован от эстетических ценностей, наоборот, он их оберегал и сохранял. Поэтому мы можем вести речь об общих культурных показателях страны. Кыргызская киноэстетика не была подвержен влиянию Америки или Европы, и в ней сразу заметно близость к эпическому повествованию. Удачные произведения принадлежащие Кыргызстану, имеют связь друг с другом высокие шифры эстетики и специфичные формы повествования. Фильмы снятые в эпическом стиле обладали особой силой, с помощью которой они достигли невиданных высот, и это можно показать посредством фильмов. Мы можем указать цель кыргызских режиссеров, это – реструктуризация всей национальный культуры. До распада СССР в 1991-году, кыргызы были показаны в кинематографе ни как свободная нация а как часть социалистического

советского народа и якобы идеализировали мировое гражданство. Местные обычаи были перемешаны с религиозными. Но национальные особенности начали потихоньку проявляться в фильмах 70-80-годов XX столетия. После обретения независимости, в первые годы суверенитета в кыргызских фильмах актуальными были темы военного и экономического характера. Экономические трудности первых лет независимости были причиной развития этих тем.

В кыргызских фильмах советского периода всегда критиковалась досоветская власть. И конечно же советская власть всегда восхвалялась. При обзоре фильмов пост-советского периода мы видим ту же картину, опять же критикуется прежняя власть. Мы видим что кинематограф всегда критикует прошлый режим. В то же время видим что кинематограф пытается внушить народу что нынешний действующий строй является верным и правильным.